

Nagyon szeretnék megfelelni a fenti kérésnek, de nincs tapasztalatom, hogyan kell eljárni. Miután tudom, hogy Ön Angliában tartózkodik, bátorkodom ezzel Önhöz fordulni.

Előre is köszönve minden segítséget, ajánlást vagy tanácsot, maradok, kedves Károlyi gróf

¹ Goldziher Károly matematikus, az orientalista G. Ignác fia a forradalmak után a húszas években emigrációban élt, és kapcsolatban állt Károlyival (amiről a levélíró nyilván tudott) Erre lásd a levelezés II. kötetét, 131., 145., 156., 172., 187., 502., 1060. Hazatérése után 1935-től a Műegyetem rk. tanára, a háború után rendes tanár, a matematikai tudományok doktora.

² Feltehetően a Vöröskereszt nemzetközi kereső szolgálatának (hibás) rövidítése.

181. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA BÖHM VILMOSHOZ

(London, 1946. január 11.)

In the interest of help you ask, ask Hungarian Foreign Secretary or Prime Minister to send me telegram like yours. I will try my best. Latest date of my arrival beginning March. Convey my deepest sympathy to Hungarian people.¹

PII. 283. f. 12/46. ó. e.

*

Az általad kért segítség érdekében kérd meg a magyar Külügyminisztériumot vagy a miniszterelnököt, hogy küldjön nekem a tiedhez hasonló táviratot, meg fogom kísérelni a tőlem telhető legtöbbet. Megérkezésem legkésőbbi dátuma március eleje. Közöld a legteljesebb rokonszenvedem a magyar néppel.¹

Történeti Hivatal K 747 (egykorú fordítás angolból)

¹ A távirat magyar fordítása megtalálható az ÁVO iratai között (*Történeti Hivatal K 747*).

182. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA BÖLÖNI GYÖRGYHÖZ

(London, 1946. január 11.)

Megkaptam leveledet, (légi) postán válaszolok. A legkésőbbi napja az érkezésemnek március. Szívélyes üdvözetek mindenkinek.

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

183. KÁROLYI MIHÁLY ELLEN WILKINSONHOZ

(Ewshott, 1946. január 14.)

Dear Ellen Wilkinson,

May I approach you on a matter of a most urgent appeal which has just reached me from Hungary? I enclose the text of a wire signed by Vilmos Böhm, former Minister of War in my cabinet (1918) and a leading member of the Socialdemocratic Party of Hungary. Böhm has recently returned to his native country after 26 years of exile. I understand he has been appointed Hungarian Minister in Stockholm.

As one of those who have fought Hungarian feudal reaction for over a quarter of a century, I feel I must not hesitate to voice the sufferings of the Hungarian people and to convey to you the cry for help of the young Hungarian democracy. Böhm's report of the terrible plight of my country is borne out by other reliable reports which reached me from various sources.

I deem it my duty to call the attention of the world but first of all that of the British public to the Hungarian tragedy, before my return to Budapest in the near future.

Weakened and disorganized by famine and pestilence the forces of Hungarian democracy might once again be overwhelmed by the virulent nationalism and reactionary chauvinism which is the real enemy of peace.

The people of Hungary, clothed in rags, shivering with cold, and with empty stomachs are working in the mines, factories and the fields to rescue the economy of the country. It is a terrible thought that their heroic struggle to overcome the devastation caused by fascism and make democracy work should be in vain. But it is not humanly possible to endure for long the strain of barefooted work at the coal-face, overtime in the clearing of ruins, when the home is decimated by epidemics and child mortality reaches a ghastly peak.

The chief need is for food, clothing and medicine. Hungary has been utterly despoiled by the retreating Germans and their fascist allies. The means at the disposal of the Russians are not inexhaustible and are drained away in many directions. Without direct help from the West Hungarian democracy is in peril of disorganization. I appeal to you not only as to a true friend of democracy but also of humanist thought and ideals to succour my suffering countrymen who are innocent of the unparalleled crimes of ruling cliques against mankind. May I pass on a word of hope and encouragement to the people of Hungary. Such a message will brace the courage to endure until the immediately needed help arrives.

I am,

Yours sincerely

PIL 704. f 130. ó. e. (másodpéldány)

*

Tisztelt Ellen Wilkinson,

Zavarhatom-e Önt egy nagyon sürgős segélykérés ügyében, amelyet épp most kaptam Magyarországról? Csatolom egy távirat szövegét, melynek aláírója Böhm Vilmos, egykor (1918) kormányom hadügyminisztere, most a magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetőinek egyike. Böhm nemrég tért haza 26 éves száműzetéséből. Úgy tudom, stockholmi magyar követnek jelölték.

Mint egyike azoknak, akik több mint negyedszázadon át harcoltak a magyar feudális reakció ellen, úgy érzem, nem habozhatok hangot adni a magyar nép szenvedésének és továbbítani önnek az ifjú magyar demokrácia segélykiáltását. Böhm jelentését hazám szörnyű állapotáról megerősítik más megbízható jelentések, melyeket különböző forrásokból kaptam.

Kötelességemnek tartom közeli hazatérésem előtt felhívni a világot, de mindenekelőtt az angol közvélemény figyelmét a magyar tragédiára. Az éhínségtől és járványoktól legyöngyített és dezorganizált magyar demokrácia erőit ismét legyőzheti a virulens nacionalizmus és a reakciós sovinizmus, melyek a béke igazi ellenségei.

Magyarország népe rongyosan, a hidegtől reszketve és üres gyomorral dolgozik a bányákban, gyárakban és földeken, hogy megmentse az ország gazdaságát. Szörnyű elgondolni, hogy hiábavaló lehet hősiességünk helyrehozni a fasizmus pusztításait és működésbe hozni a demokráciát. De emberileg lehetetlen sokáig bírni ezeket az erőfeszítéseket, meztláb dolgozni a szénfejtésen, a túlórázást a romeltakarításban, miközben járványok tizedelik a hazát, és a gyermekhalandóság elképesztő rekordot ért el.

Legnagyobb a szükség élelemben, ruházatban és gyógyszerekben. Magyarországot rettenetesen kifosztották a visszavonuló németek és fasiszta szövetségeseik. Az oroszok rendelkezésére álló készletek korlátozottak, és sok irányba folynak el. A magyar demokráciát a dezorganizáció veszélye fenyegeti, ha nem kap közvetlen segítséget a nyugati demokráciáktól. Nemcsak mint a demokrácia hűséges hívéhez fordulok Önhöz, de mint a humanista eszmék és ideálok barátjához, legyen segítségére szenvedő honfitársaimnak, akik ártatlanok azokban a példátlan bűnökben, amelyeket az uralkodó klikkek követtek el az emberiség ellen. Elküldhetem-e a remény és bátorítás üzenetét a magyar népnek? Ez az üzenet bátorságot adna nekik a kitartáshoz addig, amíg a halaszthatatlanul szükséges segítség megérkezik.²

¹ Az eredetiben hibásan: by.

² Károlyi egyidejűleg azonos szövegű levelet írt Thomas Driberg képviselőnek és John Hynd miniszternek (Chancellor of the Duchy of Lancaster).

184. IGNOTUS PÁL KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(London, 1946. január 18.)¹

Kedves Grófné,

1. Egy kis jóindulatú indiszkrécio: Maga neheztel Hatványokra? Nekik, nevezetesen Lolinak, ez az érzése. If so, engedje meg, hogy megpróbáljam sokszor kipróbált és még többször beletörött békeangyali szárnyamat újra kibontani. Nem tudom, ki-hibájamicsoda, de most, amikor a Maguk hazautazása mégiscsak közeledik, azt hiszem, egyet fog érteni abban, hogy nem szabad fanyar szájjal elválnia olyan emberektől, akikkel a *lényeges* dolgokban mégiscsak igen jól megfértek. Tegyen hát egy gesztust s röppentsen nekik egy lapot, pl. ha újra Londonba jön, jelezve, hogy találkozhatnak.

2. Indiszkrécio No. II.: Káldor Miklós barátom tegnap este bekukkantott hozzám, s én olyan óvatlan voltam, hogy megmutattam neki legutóbbi levelét, válaszul érdeklődésére, hogy „Károlyiék mit csinálnak”. Alig bírtam aztán azzal a kövér fiúval, majd szétrohant röhögtében, pardon, kacagtában, amikor Tarján „despota, államférfi és diplomata” leírását olvasta. De kérem, ez a harsány és lelkes visszhang ne indítsa további keresztes hadjáratra derék Tarjánom ellen; csak nem tudtam megállni, hogy el ne mondjam, milyen sikere volt levelével.

3. Tarján egyébként e pillanatban ír Magának. Az érdemi részről inkább nem is írok, mert most, hogy nagy kinnal sikerült ezt a kapcsolatot összeeszkábálnom, azt hiszem, jobb, ha személyesen beszélnek meg a továbbiakat. E pillanatban éppen kicsint nyavalyás vagyok - hülés plus oltás, készülődésül Pestre! -, s ezért csak telefonon adtam át neki legutóbbi javaslatát. Majd azt is megbeszéli, arról is írni fog, de hát a BBC iramát nem fokozhatom fel.

4. Nagyon, nagyon átérzem, amit a Cziráky fiú² dolgában érezhet, de nem tudtam magam rászánni, hogy Révainak vagy Stankovichnak szóljak. Több okból húzódozom - s ezért Magát is inkább lebeszelném *erről* a lépésről. Először is, nem Roberts [a] moszk-